

Araştırma Makalesi

ENGELLİLER İÇİN ERİŞİLEBİLİRLİK ETKİSİ: CEMAL REŞİT REY KONSER SALONU VE ZORLU PERFORMANS SANATLARI MERKEZİ ÖRNEĞİ

Esra TAPAĞ[†], Leyla SURİ^{††}

[†] İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

^{††} İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İstanbul, Türkiye

esrayilmaz1071@gmail.com, lsuri@ticaret.edu.tr

0000-0002-5020-6600, 0000-0002-3225-1221

Atıf/Citation: TAPAĞ, E., SURİ, L., (2023). Engelliler İçin Erişilebilirlik Etkisi: Cemal Reşit Rey Konser Salonu ve Zorlu Performans Sanatları Merkezi Örneği, Journal of Technology and Applied Sciences, 5(2), s.97-106, DOI: 10.56809/icujtas.1150351

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan engellilik kavramı; toplumsal ve tarihsel gelişime paralel olarak yeniden tanımlanmış, engelli bireylere olan bakış açısı giderek değişmiştir. Engelli bireylerin toplumun bir parçası olduğu, diğer bireyler gibi tüm haklardan yararlanması için fiziki ve hukuki engellerin ortadan kalkması gerektiği fikri gelişmiştir. Son zamanlarda yapılan yeni yasal düzenlemeler, tanınan haklar ile oluşturulan yüksek duyarlılık, güzel ve olumlu gelişmeler olarak değerlendirilir. Fakat engelli bireyler kamusal alanda birtakım engellerle karşılaşmaktadır. Bu durum onların bilgiye, hizmete, kültürel aktivitelere erişim ve ulaşımını zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de engelsiz yaşam mottosunun bir yansıması olarak bina kullanımlarının engelsiz yaşama uyumluluğu araştırılmıştır. Örnek alan olarak Cemal Reşit Rey Konser Salonu ile Zorlu Performans Sanatları Merkezi seçilmiştir. Erişilebilirlik açısından yeni ilkeler ve önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: erişim, erişilebilirlik, engelli ulaşım

ACCESSIBILITY FOR THE DISABLED: EFFECT: THE CASE OF CEMAL REŞİT REY CONCERT HALL AND THE STRONG PERFORMANCE ARTS CENTER

ABSTRACT

The concept of disability, which is as old as the history of humanity, has been redefined in parallel with social and historical development, and the perspective of individuals with disabilities has gradually changed. The idea has developed that disabled individuals are now a part of society and that all physical and legal obstacles must be removed in order to benefit from all rights like other individuals. The new legal regulations made recently, the rights granted and the high sensitivity created can be considered as good and positive developments. However, people with disabilities face a number of obstacles in the public sphere. This situation makes it difficult for people with disabilities to access and access information, services and cultural activities. In this study, as a reflection of the barrier-free living motto in Turkey, the compatibility of building uses with disability-free living was investigated. Cemal Reşit Rey Concert Hall and Zorlu Performing Arts Center were chosen as sample areas. It is aimed to develop new principles and suggestions in terms of accessibility.

Keywords: access, accessibility, disabled transportation

Geliş/Received	:	29.07.2022
Gözden Geçirme/Revised	:	04.08.2022
Kabul/Accepted	:	12.08.2022

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün (World Health Organization) 1980 yılında yayımlanmış olduğu Sakat, Özürlü ve Engellilerin Uluslararası Sınıflandırmasında (The International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps) sakatlık, özürlülük ve engellilik kavramları birbirlerinden ayrılmış ve her birinin tanımları yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre bozukluk: "Psikolojik, fizyolojik, anatomik yapı ya da işlevin herhangi bir kaybı veya anormalliği", özürlülük: "Herhangi bir bozulmadan dolayı insanın bir etkinliği normal olarak kabul edilen şekilde yapma kabiliyetindeki kısıtlama veya eksiklik", engellilik: "Yaş, cinsiyet, sosyo-kültürel faktörlere bağlı olarak bir bozukluk veya özürden kaynaklanan birey için normal olan bir rolün yerine getirilmesini sınırlandıran, engelleyen, dezavantaj yaratan durum"dur (Dünya Sağlık Örgütü, 2011).

1990 yılında çıkan Amerikan Engelliler Yasasında (ADA), engelli bireyler için sivil haklar öngörülmüş ve yükseköğretim kurumlarına diğer bireylerle eşit şekilde erişebilmeleri gereği belirtilmiştir. ADA Yasası, engelliliği: "Bireyin önemli yaşam aktivitelerinin bir veya daha fazlasını esasen sınırlayan fiziksel ya da zihinsel bir bozukluk" olarak tanımlamaktadır (ADA, 1990).

Türkiye'de 2005 yılında yürürlüğe girmiş olan 5378 Sayılı Engelliler Yasası'nın 3. maddesinde engelli: "Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal, sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesinden dolayı toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan; korunma, bakım gibi günlük ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşadıkları için rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi" olarak tanımlanmıştır. Sosyal ve ekonomik yaşamda bağımsız hareket edemeyen engelli bireylerin, evlerinden çıkıp kentsel ve özel mekânlara erişilebilirlikleri, kendilerini nasıl tanımladıkları noktasında önemli olmaktadır (Gören vd., 2013). Bu bakımdan engelli bireyler için burada temel belirleyici olan alanın erişilebilirlik olduğu söylenebilir.

Erişilebilirlik; engellerden sakınmak anlamına geldiği gibi konutlara, alışveriş alanlarına, tiyatrolara, parklara, çalışma alanlarına ulaşabilme ve bu alanları kullanabilmenin bir yolu anlamına da gelmektedir (CCPT 1996). Erişilebilirlik, Avrupa kentlerinde yasalarla, standartlarla ve politikaların yaygınlaştırılması ile yaygın hale gelmekte ve gelişmektedir (Alonso, 2002). Engelli bireylerin topluma dâhil edilmesi için konut alanları, kamuya açık alanlar, eğitim alanları, hastaneler ve ulaşım araçlarında çeşitli projeler gerçekleştirilmektedir (NJSCC, 2007; Gilman, 2007; Iğri, 2004).

Son zamanlarda yapılan çalışmalara göre; tasarımcılar, mimari engelleyicilerin farklı kullanıcılar için erişilebilirliği nasıl kısıtladığının farkında olmayan uygulamalar yapmaktadırlar (Evcil, 2012).

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Kamusal binaların engelliler için erişilebilirlik düzeyi nedir?
- Kamusal binalarda engelli bireyler fiziki çevreye, ulaşma, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemlerine eşit koşullarda sahipler midir?

Oluşturulan sorular doğrultusunda doküman analizi ile durum analizi birlikte kullanılmıştır. Öncelikle engelliler için erişilebilirlik konusunda yapılan çalışmalar incelendi ve derlendi. Sonrasında ise yerinde incelemeler yapılarak binaların engelliler için erişilebilirliği ortaya kondu. Bu çalışmada, engelli bireylerin kamusal alanlarda karşılaştıkları engellerin ortaya konulması; erişilebilirlik açısından yeni ilkeler ve önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

2. ENGELLİLER İÇİN ERİŞİLEBİLİRLİK: CEMAL REŞİT REY KONSER SALONU VE ZORLU PERFORMANS SANATLARI MERKEZİ ÖRNEĞİ

2.1. Çalışma Alanı

Bu çalışmada, İstanbul'un sanatsal faaliyetlerinin en yoğun yaşandığı iki merkezinden biri olan Cemal Reşit Rey Konser Salonu ile Zorlu Performans Sanatları Merkezi seçilmiştir.

Şekil 1. Cemal Reşit Rey Konser Salonu

Şekil 2. Zorlu Performans Sanatları Merkezi

2.2. Çalışmanın Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Binalar İçin Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formu” kullanılmıştır. Yerinden denetleme ve gözlem yapılarak binaların uyumluluğu kontrol edilmiş, engelli erişim düzeyi derecelendirilmiştir. Araştırma formundaki tüm maddeler yüz (100) üzerinden değerlendirilmiş. Ortalama skor esas alınmıştır.

2.3. Çalışma Alanının Erişilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi

Tablo 1 ve 2’de Cemal Reşit Rey Konser Salonu ile Zorlu Performans Sanatları Merkezi’nin bina özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Cemal Reşit Rey Konser Salonu bina özelliği

A. BİNANIN ÖZELLİKLERİ		
Soru No	Sorular	Cevaplar
A1	Binanın kullanım türü	Resmi (✓) Özel ( ) Diğer ( ) .....
A2	Binanın kullanım türü	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
A3	Binada hizmet veren (denetlenen) kurumun/kuruluşun/kullanımın adı	Cemal Reşit Rey Konser Salonu
A4	Binanın kullanım süresi	6 Aydan Az ( ) 6 Ay ( ) 1 Yıl ( ) 2 Yıl ( ) 3 Yıl ( ) 4 Yıl ( ) 5 Yıl ve Üstü (✓)
A5	Bodrum, zemin kat, çatı katı, ara katlar ve asma kat dahil bina kat sayısı	4

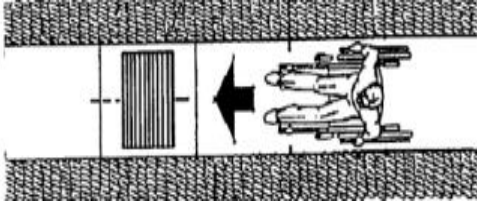
Tablo 2. Zorlu Performans Sanatları Merkezi bina özelliği

A. BİNANIN ÖZELLİKLERİ		
Soru No	Sorular	Cevaplar
A1	Binanın kullanım türü	Resmi ( ) Özel (✓) Diğer ( ) .....
A2	Binanın kullanım türü	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
A3	Binada hizmet veren (denetlenen) kurumun/kuruluşun/kullanımın adı	Zorlu Performans Sanatları Merkezi
A4	Binanın kullanım süresi	6 Aydan Az ( ) 6 Ay ( ) 1 Yıl ( ) 2 Yıl ( ) 3 Yıl ( ) 4 Yıl ( ) 5 Yıl ve Üstü (✓)
A5	Bodrum, zemin kat, çatı katı, ara katlar ve asma kat dahil bina kat sayısı	9

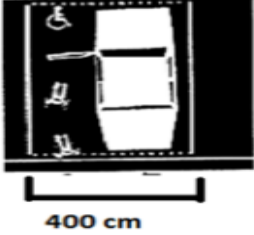
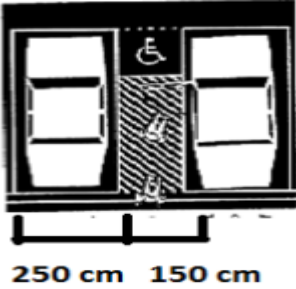
Aşağıda, Tablo 3’te CRR ve Zorlu’nun bahçe-bina girişi erişilebilirlik yüzdeleri gösterilmiştir. Buna göre CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %65, Zorlu’nun erişilebilirlik yüzdesi ise %75 olarak bulunmuştur.

Tablo 3. CRR ve Zorlu bahçe-bina girişi erişilebilirlik yüzdesi

Soru No	B. BAHÇE GİRİŞİ-BAHÇE YOLU-BİNA GİRİŞİ	CRR	Zorlu
B1	Binada kaç tane bahçe girişi vardır?	2 adet	3 adet
B2	Bahçeye girişte kot farkı var mıdır?	✓	✓
B3	1,3 cm'den fazla kot farkı olan yerler rampa ile giderilmiş midir?	✓	✓
B4	Bahçe girişindeki rampa açıkça görülebiliyor mu?	✓	✓
B5	Bahçe girişindeki rampaya tabela ile yönlendirme yapılmış mıdır?	□	□
B6	Rampa yüzeyi düz, sabit ve dayanıklı mıdır?	✓	✓
B7	Rampa yüzeyi ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış mıdır?	□	□
B8	Rampa 9 m'den uzun ise her 9 m'de bir, en az 150 cm x 150 cm'lik düz dinlenme alanları var mıdır?	□	□
B9	Rampanın başlangıç ve bitiminde zemin, engelli yayaların hareketini engelleyecek herhangi bir çıkıntı veya çukurluk olmayacak şekilde düzenlenmiş midir?	✓	✓
B10	Rampanın her iki yanında tirabzan veya tirabzan yapılmasını gerektirmeyecek ve tehlike oluşturmayacak mesafede ve en az 90 cm yükseklikte duvar/parapet var mıdır?	✓	□
B11	Rampada küpeşte var mıdır?	□	✓
B12	Küpeşte, rampanın her iki tarafında mıdır?	□	✓
B13	Rampanın döşeme kaplaması üzerinden 70 cm yükseklikte engelliler ve çocuklar için ikinci bir küpeşte var mıdır?	□	✓
B14	Merdiven ve rampalarda bulunan tirabzanlar ve küpeşterler dayanan yetişkin bir kişinin vücut ağırlığını çekebilecek şekilde emniyetle tutturulmuş mudur?	✓	✓
B15	Basamak yüksekliği en fazla 16 cm, diğer durumlarda ise en fazla 18 cm midir?	✓	Basamak Yok
B16	Bahçe yolunda elektrik direkleri, tabelalar ile süs bitkileri, çiçeklik/saksılar, reklam/ ilan panoları, tezgah, masa, sandalye, totem vb. nesnelere arındırılmış en az 150 cm genişliğinde geçiş alanı var mıdır?	✓	✓
B17	Bahçe yolunda yürüyüş güzergahında ızgara bulunmakta mıdır?	✓	✓
B18	Bahçe yolunda yürüyüş güzergahında bulunan ızgaraların uzun kenarı yürüyüş güzergahına dik olacak şekilde yerleştirilmiş midir? 	✓	✓
Toplam		%65	%75

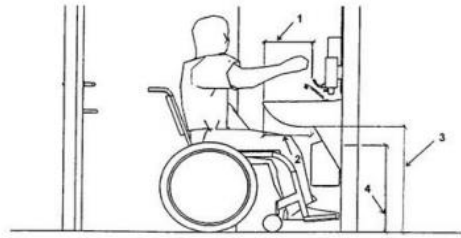
Tablo 4. CRR ve Zorlu otopark erişilebilirlik yüzdesi

Sıra No	C.OTOPARK	CRR	Zorlu
C1	Otoparkta engelli otopark yeri var mıdır?	✓	✓
C2	Engelli park yeri sayısı toplam park yeri sayısının en az % 5'i midir?	✓	✓
C3	Engelli otoparkı, taşıt park edildikten sonra bina erişilebilir girişine en fazla 30 m mesafede midir? (Topoğrafya veya binanın mimari özelliklerinden kaynaklanan kısıtların olduğu durumlarda mesafe en fazla 50 m olabilir.) (Engelliler için ayrılması icap eden park yerlerinin fazla sayıda olması gereken büyük otoparklarda, engelli park yerleri erişilebilir bina girişine 50 m mesafede düzenlenmelidir. Ancak park yeri ihtiyacının 50 m mesafe içinde karşılanamaması halinde diğer park yerleri erişilebilir girişe mümkün olan en yakın konumda çözülmek üzere bu mesafe şartı aranmaz.)	✓	✓
C4	Hava koşullarından korunmak amacıyla engellilere ayrılmış park yerinin üzeri kapatılmış mıdır? (Açık otoparklar için)	□	✓
C5	Engelli otopark yeri yatay işaretlerle belirtilmiş midir?	✓	✓
C6	Engelli otopark yeri dikey işaretlerle belirtilmiş midir?	✓	✓
C7	Engelli otopark yeri bahçe girişinden ve otopark girişinden itibaren açıkça görülüyor mu?	✓	□
C8	Bahçe girişinden ve otopark girişinden itibaren engelli otopark alanına yönlendiren işaretlemeler yapılmış mıdır?	□	✓
C9	Engelli otoparkının genişliği en az 400 cm midir? 	✓	✓
C10	Engelli otoparkının genişliği en az 250 cm ve transfer alanının genişliği en az 150 cm genişliğindedir? 	✓	✓
C11	Engelli otopark yerinin çevresinde yaya kaldırım bulunmakta mıdır?	□	□
C12	Engelli otopark alanı ile yaya kaldırım arasında kot farkı bulunuyorsa (1,3 cm'den fazla ise) yaya kaldırım rampası yapılmış mıdır?	□	□
C13	Engelli otoparkının zemin yüzeyi düz, sabit ve dayanıklı mıdır? (Tüm özellikler sağlandığında evet cevabı verilecektir.)	✓	✓
C14	Engelli otoparkının zemini ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış mıdır?	✓	□
Toplam		%71	%71

Tablo 4’te CRR ve Zorlu’nun otopark erişilebilirlik yüzdeleri gösterilmiştir. Buna göre CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %71, benzer şekilde Zorlu’nun da erişilebilirlik yüzdesi %71 olarak bulunmuştur.

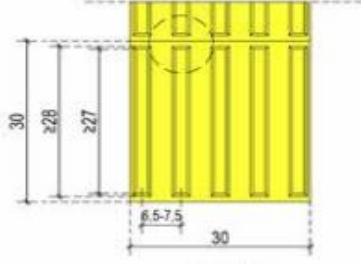
Tablo 5. CRR ve Zorlu tuvalet erişilebilirlik yüzdesi

Soru No	D. TUVALETLER	CRR	Zorlu
D1	Binada engelli tuvaleti var mıdır?	✓	✓
D2	Binada en az bir adet kadın ve bir adet erkek veya bağımsız girişi olan en az bir adet kadın-erkek ortak kullanımında olan engelli tuvalet kabini var mıdır?	✓	✓
D3	Binadaki kadın, erkek ve/veya kadın-erkek ortak kullanımında olan engelli tuvalet kabini sayısı kaçtır?	1	11
D4	Binadaki kadın, erkek ve/veya kadın-erkek ortak kullanımında olan engelli tuvalet kabinine erişim için asansör veya alternatif ulaşım yöntemi var mıdır? veya Binadaki kadın, erkek ve/veya kadın-erkek ortak kullanımında olan engelli tuvalet kabini zemin katta mıdır?	□	✓
D5	Tuvaletin giriş kapısında ve tuvaletin girişinden engelli tuvalet kabinine erişimde kot farkı var mıdır?	□	□
D6	Engelli tuvalet kabini girişinden klozete erişimde kot farkı var mıdır?	□	□
D7	İşaretler görme engelliler için Braille yazılı mıdır?	✓	✓
D8	İşaretlerde hissedilebilir kabartmalı harfler ve semboller kullanılmış mıdır?	□	□
D9	Engellinin kullanabileceği engelli tuvalet kabini içerisinde veya genel tuvaletin içinde konumlandırılmış, alt yüzüne kadar net en az 75 cm, ön üst yüzüne kadar en fazla 86 cm yüksekliğinde ve en az 20,5 cm derinliğinde diz boşluğu bulunan bir lavabo var mıdır? 	✓	✓
Toplam		%56	%67

Tablo 5’te CRR ve Zorlu’nun tuvalet erişilebilirlik yüzdeleri gösterilmiştir. Buna göre CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %56, Zorlu’nun erişilebilirlik yüzdesi ise %66 olarak bulunmuştur.

Tablo 6. CRR ve Zorlu bina içi yatay dolaşım erişilebilirlik yüzdesi

Soru No	E. BİNA İÇİ YATAY DOLAŞIM	CRR	Zorlu
E1	İç kapılarda tekerlekli sandalye kullananlar için, eşikler iyi sabitlenmiş ve lastik eşikler tercih edilmiş midir?	✓	✓
E2	Bina içindeki koridorların engelsiz net açıklığı en az 90 cm, yerden net yüksekliği ise en az 2,2 m midir?	✓	✓
E3	Baş seviyesi üzerinde bulunan tüm engeller ve duvara dik veya tavana monte edilmiş levhalar yerden en az 220 cm yükseklikte midir?	✓	✓
E4	Bino koridorlarında kılavuz yüzey bulunmakta mıdır? 	✓	✓
E5	Tekerlekli sandalyeliler için sirkülasyon alanlarında belirli aralıklarla 150 cm x 150 cm'lik manevra alanları var mıdır?	✓	✓
E6	Binaya girdikten sonra, bina giriş kapısı ile giriş holü arasında kot farkı var mıdır?	□	□
E7	1,3 cm'den fazla kot farkı olan yerler rampa ile giderilmiş midir?	□	□
E8	Bina giriş holündeki yürüyüş güzergahındaki rampa açıkça görülebiliyor mu?	□	□
E9	Rampanın başlangıç ve bitiminde zemin, engelli yayaların hareketini engelleyecek herhangi bir çıkıntı veya çukurluk olmayacak şekilde düzenlenmiş midir?	✓	✓
E10	Tekerlekli sandalyeli kullanıcılar için bina içindeki rampalara yönlendirme yapılmış mıdır?	✓	□
E11	Binadaki asansörle her kata erişim sağlanmakta mıdır?	□	✓
E12	Asansörün önündeki sahanlıktan asansör kabine erişimde eşik, basamak veya kot farkı var mıdır?	□	□
E13	Girişten asansöre engelsiz ve en fazla 30 m mesafede ulaşım sağlanmış mıdır?	□	✓
E14	Asansör kapısının yanında bilgilendirici ve/veya uyarıcı işaretler var mıdır ?	□	✓
E15	Asansörde işaretler görme engelliler için Braille yazılı mıdır?	□	✓
E16	Asansörlerde işaretlerde hissedilebilir kabartmalı harfler ve semboller kullanılmış mıdır?	□	✓
Toplam		%44	%69

Tablo 6’da CRR ve Zorlu’nun bina içi yatay dolaşım erişilebilirlik yüzdeleri gösterilmiştir. Buna göre CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %44, Zorlu’nun erişilebilirlik yüzdesi ise %69 olarak bulunmuştur.

Tablo 7. CRR ve Zorlu toplam erişilebilirlik yüzdesi

Cemal Reşit Rey Konser Salonu	%59
Zorlu Performans Sanatları Merkezi	%71

CRR ve Zorlu toplam erişilebilirlik yüzdesi Tablo 7’de gösterilmiştir. Buna göre CRR’nin toplam erişilebilirlik yüzdesi %59, Zorlu’nun ise toplam erişilebilirlik yüzdesi ise %71 olarak bulunmuştur.

3. SONUÇLAR

Bireylerin fiziki, ekonomik, sosyo-kültürel alana uyum sağlamaları; bilgi ve hizmet alımında tam erişime sahip olmaları ne kadar önemliyse aynı durum engelli bireyler içinde geçerlidir. Fakat gerek mimari gerek kentsel yapılaşma bu gerçeği (engelli bireylerin ulaşım ve erişim sıkıntısı) göz ardı edilerek oluşturulmuştur. Bu durum eşit vatandaşlık haklarına ters bir durum olmakla birlikte engelli bireyleri toplumun dışına itmektedir.

Engelli bireylerin, haklarını tam bir şekilde kullanılabilmesi, toplumsal yaşamın her alanına herhangi bir destek ya da yardım olmaksızın ulaşabilmesi için erişilebilirlik büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu durum hem eşit vatandaşlık ilkesinin bir gereği hem de onurlu bir yaşam sürmenin başat şartıdır.

Erişimde yaşanan sıkıntılar engellilerin mekânın çeşitli işlevlerini doğru bir şekilde anlayıp rahatça kullanabilmelerini engellemektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması bütüncül, teknolojik, yenilikçi yaklaşımlarla mümkün olacaktır.

Bu çalışma kapsamında Cemal Reşit Rey Konser Salonu ile Zorlu Performans Sanatları Merkezi örnek çalışma alanı olarak seçilmiş ve engelli erişime uyumluluğu araştırılmıştır. Çalışmada bahçe-bina girişi açısından CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %65, Zorlu’nun erişilebilirlik yüzdesi ise %75; otopark erişilebilirlik yüzdeleri açısından CRR’nin erişilebilirlik yüzdesi %71, benzer şekilde Zorlu’nun da erişilebilirlik yüzdesi %71; tuvalet erişilebilirlik yüzdeleri CRR açısından %56, Zorlu açısından ise %66; bina içi yatay dolaşım erişilebilirlik yüzdeleri CRR için %44, Zorlu için %69 olarak bulunmuştur. Bu ölçümler çerçevesinde genel olarak, CRR’nin toplam erişilebilirlik yüzdesi %59, Zorlu’nun ise toplam erişilebilirlik yüzdesi ise %71 olarak bulunmuştur.

Çalışmada elde edilen sonuçlar her iki merkezin de ortalamanın üstünde bir skora sahip olduğunu göstermektedir. Fakat ortalamaların daha da yükseltilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında oluşturulan önerilere aşağıda yer verilmiştir:

- Bina tasarımları; kullanım, esneklik, sezgisel kullanım, algılanabilirlik, düşük fiziksel güç kullanımı ve hata için tolerans ilkesine göre yeniden tasarlanmalıdır.
- Binalar teknolojik ve yapay zekâ kullanılarak akıllı binalara dönüştürülmelidir
- Erişilebilirlik politikaları yeniden gözden geçirilmeli ve yeni yaklaşımlar benimsenmelidir
- Yönlendirmelere daha çok yer verilmelidir
- Engelli gruplarının ihtiyaçları ile birlikte evrensel planlama ilkeleri dikkate yeniden bina strüktürleri ve iç kullanımı yeniden planlanmalıdır.

Son olarak her gün yeni engeller ile karşılaşmakta bu durum engelli bireyler için hayatı daha da zorlaştırmaktadır. Tamamen engelsiz bir yaşam mümkün olmasa da bilimsel ve teknolojik yaklaşımlar ile bu durumu minimize etmek mümkündür.

KAYNAKLAR

Alonso, F. (2002). The benefits of building barrier-free: a contingent valuation of accessibility as an attribute of housing. *European Journal of Housing Policy*, 2(1), 25-44.

European concept for accessibility (CCPT, The Central co-ordinating Committee for the Promotion of Accessibility), Rijswijk, The Netherlands, 1996).

Dünya Sağlık Örgütü, World Health Organization ve Dünya Bankası, World Bank. (2011). World Report On Disability. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70670/1/WHO_NMH_VIP_1.1.01_eng.pdf

Evciil, N. (2012). Raising awareness about accessibility. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47(11), 490 – 494.

Gilman, S., (2007). Including the child with special needs: learning from Reggio Emilia. *Theory into Practice*, 46(1), 23-31.

Gören, B. G, Dedeoğlu, Ç., ve Berköz, L. (2013). Kent hakkı ve engelli kullanıcılar. *Dünya Şehircilik Günü 37. Kolokyumu*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 6-8 Kasım.

Igri, L., (2004). Social context, special needs / disability / developmental disorders and educational inclusion. *Hrvatska Revija Za Rehabilitacijska Istrazivanja*, 40(2), 151-164.

NJSCC - New Jersey Schools Construction Corporation. (2007). 21st Century Schools: Design Manual. Erişim: 16 Kasım 2016, <http://centers.njit.edu/cbk/nj-schools-development-authority-21st-century-design-manual/>

Not: Bu makale, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı'nda, Leyla SURİ danışmanlığında, Esra TAPAĞ tarafından yürütülecek olan, “Engelliler İçin Erişilebilirlik Etkisi: Cemal Reşit Rey Konser Salonu ve Zorlu Performans Sanatları Merkezi Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinin ön çalışmalarından yararlanılarak hazırlanmıştır.